

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 12

*Матеріали X Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Історія, сучасність, зарубіжний досвід”
м. Київ, МАУП, 6 листопада 2014 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2014

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 24.09.14)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук., проф.;
А. А. Ізнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук., проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук., проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук., проф.;
К. В. Муравйов, канд. юрид. наук., доц.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Л. В. Романова, д-р екон. наук, проф.;
В. Є. Сафонова, д-р екон. наук;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соц. наук, проф.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук., проф.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 12: Матеріали Х Всеукр. наук.-практ. конф. “Історія, сучасність,
зарубіжний досвід”, 6 листоп. 2014 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова)
[та ін.]. — 2014. — 460 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

ЗМІСТ

Головатий М. Ф., Кравченко А. І. Українська державність і сучасні соціально-трансформаційні процеси	9	Дікарєв О. І., Вербицька Г. А. Ресурси державного будівництва та комунікації еліт: витоки еволюції в триаді: “влада (technai)” – “обчислення (logismos)” – “міра (metron)”	47
ПЕРЕГУДА Є. В. Реформування виборчої системи за умов оновлення політичної системи України.....	12	Романенко Є. О. Електронний уряд – українські реалії.....	54
Білоус А. О., Білоусов В. П. Функціональне призначення Української держави на перехідному етапі державного будівництва: постановка проблеми в теоретико-прикладному аспекті	16	Баєв В. В. Суб’єкти ринкових відносин у сфері медичного туризму.....	57
Гайдукевич Г. А. Украина и концептуальное решение ближневосточной проблемы.....	20	Бортник В. А. Особливості реформування центрального органів виконавчої влади України	60
Медвідь Ф. М., Хоменко В. О., Чорний Е. В. Національні інтереси України в умовах розвитку української державності	26	Толстенко О. В. Проблеми формування інституту соціального партнерства та соціально орієнтованої підприємницької діяльності в Україні	64
Голуб О. В. Криза в системі державного управління як стимул до суспільних реформ.....	29	Галич Ю. О. Сучасна українська держава: стратегії влади, технології управління	67
Баєва О. В. Концептуальні засади впровадження державного нагляду в сфері загальнообов’язкового медичного страхування	33	Літіченко Я. М. Державне регулювання підприємництва в Україні	70
Сурмін Ю. П. Особливості державного управління в Україні в сучасних умовах	36	Васильченко О. М. Національна ідентичність в контексті оптимізації шляхів державного управління в Україні	73
Баранівський В. В. Методологія прогнозування шляхів державотворення в Україні	40	Шілов Ю. О. Державний устрій Аратти	76
Рулъ Ю. В., Трченко В. А. Потужні резерви держави Україна	46	Корінчевська І. А. Державне управління захистом учасників навчально-виховного процесу в надзвичайних ситуаціях соціально-політичного та воєнного характеру	82

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Становлення і розвиток української державності, вип. 12, с. 36–39

Сучасний стан української держави є дуже складним.

По-перше, масштабною і гострою є системна криза державності, яка привела до “Евромайдану”, революції “Гідності”, масових громадянських конфліктів, анексії Криму Росією, до повноформатної війни в Донецької та Луганської областей України, формуванням там сепаратистських псевдодержавних утворень. Вже загинули тисячі військових та мирних громадян, і кінця конфлікту немає.

По-друге, Україна втягнута в конфлікт з Росією, якій підриває економіку та благополуччя громадян, вижирає ресурси, підштовхує країну до колапсу.

По-третє, Україна стала уперше актором геополітики, має та використовує значну підтримку світового співтовариства, деякого світового антиросійського фронту. Але подальший геополітичний розвиток залишається багатоваріантним: 1) модель лімітрофа; 2) модель європейського доганяючого розвитку; 3) модель моста між Європою і Євразією; 4) модель буферної зони Європи з Росією. Кожна з цих моделей характеризується змістом соціальних змін і підходів до розвитку України.

По-четверте, Україна зробила європейський вибір, встала перед проблемою європеїзації суспільства і держави, системного оновлення цінностей, впровадження європейських норм та стандартів державного управління та місцевого самоврядування, насамперед адаптації законодавства до європейської правової парадигми.

По-п'яте, є повністю вичерпаним концептуальний ресурс суспільства і держави, сформований з перших років незалежності, виникла загострена необхідність кардинальних змін моделей держави, державного управління, місцевого самоврядування, політичної системи, громадянського суспільства, національної безпеки, навчання та виховання людей, патріотизму тощо.

По-шосте, уся попередня сучасна історія України та сьогодення свідчить, що Україна є не тільки неуспішною країною, яка при збереженні попередніх моделей суспільства та держави не має ніяких перспектив успіху, але й стоїть перед прірвою, втрачає цілісність та незалежність, а також може перетворитися в територію безкінечного конфлікту або зону початку світової війни зі швидким апокаліпсисом. Таким чином, Україна дійшла до крайньої точки буття.

По-сьоме, своє надійне майбутнє Україна буде мати тільки після всебічної та системної кардинальної модернізації, проведення цілісного узгодженого комплексу реформ. Проблема реформування українського суспільства і держави є родовою проблемою України. Вона встала вже в перший день проголошення незалежності і ніколи не знімалася з порядку денного. Але реформи не проводилися. Сьогодні вже не можна їх далі імітувати. Потрібне реальне реформування. Фахівці нараховують більш 60-ті реформи, що необхідні для здорового розвитку українського суспільно-

го організму, позитивні результати яких для громадян України можуть з'явитися тільки через роки. Реформування потребує значних інтелектуальних та політичних зусиль реформаторів, відповідного ресурсного забезпечення, миру, підтримки зарубіжних партнерів, та національного громадянського суспільства.

Сьогодні необхідні суттєві зміни державного управління:

По-перше, його всебічне реформування, *перехід від функціонального управління до управління суспільним та державним розвитком, управління реформами*, що вимагає перебудову державного апарату, який повинен включати функціональні та розвиваючи підрозділи з кадровим забезпеченням відповідними фахівцями, проведення кадрової революції, яка не повинна зводитися до люстрації, а обов'язково включати професійну підготовку фахівців європейського зразку.

Президент України П. О. Порошенко на презентації "Стратегії 2020" розвитку держави підкреслював: "... тільки реформи можуть оновити державу, яка не здатна відповідати на запити громадян. Альтернативою цьому є тотальний колапс" [1].

Можливість успішного реформування українського суспільства та держави обумовлена такими обставинами: 1) необхідністю виживання України та її народу шляхом мобілізації життєвих сил; 2) швидким розвитком громадянського суспільства, яке становиться активним суб'єктом не тільки тиску на владу, але й ініціатором та учасником перетворень; 3) активізацією місцевого самоврядування, спільного, партнерського управління, котрі заберуть до себе ряд функцій держави; 4) істотно змінюються співвідношення між системним та самоорганізаційним підходами на користь самоорганізації, посилюється ініціативність державного менеджменту, необхідне зняття надмірних обмежень для бізнесу тощо; 5) наростанням впливу ЄС, насамперед засобами проведення політики "кредит під реформи", посилення європейської політичної та експертної допомоги.

Ймовірне виникнення значних перешкод на шляху ліберальних реформ. Таки підходи до реформ, як системний, проектний, технологічний, сталого розвитку наштовхнуться на проблему некомпетентності революційних кадрів. Прагнення до наведення ладу посилить консервативний підхід, а також небезпеку утопічного проектування, міфологізації і віртуалізації реформ.

Реформування може наштовхнутися також на значний супротив громадянського суспільства, яке навчилося використати інструменти силового тиску, в тому числі шляхом мобілізації нових Майданів. Тому успішне проведення реформ можливо тільки при досягненні громадянського миру та злагоди, підписання відповідного пакту підтримки реформ між органами державної влади, місцевого самоврядування, політичними партіями та громадянськими рухами, які можуть мати своє бачення реформ. Суттєвим недоліком може бути слабке управління реформами, не розвинуте їхнє координація та погодження, а також науковий та інформаційний супровід.

Посилиться популярність демократичних принципів управління, що загострить протиріччя між перевагами та недоліками децентралізації; між свободою особистості, захистом її прав та одночасно обмеженням її прав та свобод; між свободою інформаційного простору та пропагандистським його обмеженням; між вільним розвитком громадянського суспільства та порушеннями закону його представниками тощо.

По-друге, найбільш важливою особливістю змін державного управління в Україні є його модернізація у відповідності с запитаннями громадян та досягненнями світової, насамперед європейської цивілізації. Без цього неможливо подолання системної кризи суспільства та забезпечення надійного майбутнього країни та її гро-

мадян. Необхідність модернізації державного управління обумовлена комплексом факторів суспільного розвитку, характеристику яких презентує таблиця 1.

Таблиця 1

Характеристика впливу факторів необхідності модернізації на змісту змін державного управління

Назва фактора	Його характеристика	Необхідні зміни державного управління
Входження суспільства в інформаційну цивілізацію	Зростання ролі інформації, телекомунікації, виникнення мережових структур, формування Інтернету як віртуального світу, що впливає на реальний світ	Формування електронного уряду, самоврядування, електронної демократії, мережових структур управління, національного інтелекту, експертних співтовариств
Нестійкість, кризовість суспільного розвитку	Посилення динаміки, масштабів криз, їх глобалізація, постійність нестабільності, перманентність хаосу.	Розвиток прогнозування, систем попередження криз, технологій антикризового управління
Емансипація та демократизація сучасного суспільства	Поширення індивідуальної та групової свободи, демократії в різних формах: економічної, політичної, культурно-інформаційної, електронної тощо	Розвиток самоуправління та соуправління, нарощування каналів участі громадян у справах держави, економіці, політиці, культурі, посилення гарантій прав та свобод
Деформація і низька ефективність державного управління	Корупція органів и посадових осіб, бюрократизація, низька ефективність управлінських рішень та культура управління.	Санация, дебіюрократизація, дерегуляція, переформатування, скорочення державного апарату, боротьба з корупцією, впровадження передових управлінських технологій

Слід підкреслити, що державне управління характеризується крайніми та різноманітними формами прояву кризи: значна політизація, технологічна відсталість, консерватизм, кастовість та непрофесійність чиновників, віртуальний и імітаційний характер управління, коли управлінські рішення не приймаються, а управління зводиться до багатьох погоджень та піару. Крім того низькою є ефективність управління. Спостерігається домінування ціннісного хаосу, коли державні чиновники керуються прямо протилежними цінностями, немає відповідальності за помилки та злочини в управлінні, не розвинута державна корпоративність. Найбільш актуальною проблемою ціннісного управління є проблема довіри, дефіцит котрої є жахливим. Корупція посадових осіб та органів державної влади та місцевого самоврядування має інституційний характер, пронизує державні структури.

Українське державне управління необхідно модернізувати за всіма складовими: 1) нормативно-правова система державного управління та місцевого самоврядування в аспекті укріплення законності; 2) суб'єкти державного управління, насамперед вищі органи державної влади в аспекті підвищення їх ефективності; 3) функції державного управління в аспекті їх відповідності сучасній моделі держави; 4) механізми, технології та інструменти державного управління в аспекті спрощення, демократизації, насичення досягненнями науково-технічного прогресу; 5) адміністративні послуги держави в аспекті їх гуманізації; 6) державного службовця в аспекті

перетворення в дійсного професійного та морального слугу народу; 7) людини в аспекті перетворення в активного громадянина [2].

По-третє, *європеїзація державного управління*, яке може забезпечуватися впровадженням: 1) європейських законів, норм і стандартів державного управління та місцевого самоврядування; 2) максимальної, аргументованої децентралізації та дерегуляції державного управління; 3) антикорупційних технологій і практик; 4) європейського досвіду “належного”, “доброго врядування”, польського досвіду реформування місцевого самоврядування; 5) принципово нової системи підготовки державно-управлінських кадрів, яка базується на концепції людського капіталу, практико-орієнтованому навчанні, лідерстві та командній роботі, чітко визначених професійних компетенціях, патріотизмі та моралі суспільного блага.

По-четверте, важливою особливістю сучасного українського управління є проблема ресурсів, яких катастрофічно не вистачає. *По суті державне управління в Україні є безресурсним*. Тому виникає необхідність розробки науково обґрунтованої ресурсної політики, яка базується на таких принципах: 1) тотальне ресусозбереження, яке повинно базуватися на відповідних нормах та стандартах; 2) впровадження альтернативних ресурсів; 3) перебудова промисловості та соціальної інфраструктури у відповідності з першим та другим пунктами; 4) ефективне використання під громадським контролем кредитних ресурсів; 5) формування нової ресурсної культури не тільки управлінців, але й громадян; 6) використання ресурсної кооперації, державно-приватного партнерства; 7) використання так званого “безресурсного” соціального управління, шляхом використання робіт на суспільне благо, волонтерської діяльності, меценатства тощо; 8) вирішення конфлікту в Донецькій та Луганській областях, що ведуть до значних людських та ресурсних втрат; 9) подолання розкрадання ресурсів.

По-п'яте, державне управління в Україні повинно стати не тільки справою народних депутатів, державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, але й важливою справою громадян, які повинні сформувати активне соціально-політичне середовище реформ, трансформацій управління, підвищення його відкритості, насичення інноваціями.

Література

1. *Виступ* Президента України на прес-конференції “Стратегія-2020”. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.president.gov.ua/news/31291.html
2. *Державне управління: підручник: у 2-х т.* / Нац. акад. держ упр. при Президенті України; ред. кол. Ю. В. Ковбасюк, (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. — К.: Дніпропетровськ: НАДУ, 2013. — Т. 2. — 324 с.